

*Til min svigersønn David
og mine svigerdøtre Moa og Helena
som fører kjærligheten videre i sin generasjon*

Innledning

ER DET MULIG å snakke om sex når alle kommer til samtalen med så ulik bakgrunn?

I mange år holdt jeg kurs om seksualitet for studenter. Til å begynne med var aldersforskjellen mellom meg og gjennomsnittstudenten cirka ti år. Det siste året hadde generasjonskløften økt til trettifem år!

For hvert nytt år stilte jeg meg selvsagt spørsmålet: Vil jeg kunne kommunisere med dagens ungdomsgenerasjon? Vil vi i det hele tatt kunne forstå hverandre? Hva har livene våre egentlig felles?

Når jeg sto foran en ny klasse, visste jeg at vi hadde kommet dit med svært ulike erfaringer. Vi hadde med oss hver vår bagasje med for oss unike erfaringer med forhold og sex. For noen var sex helt ukomplisert og en positiv kraft og glede. I den andre enden av skalaen var sex tilskitnet, og for enkelte forbundet med smerte og skam etter overgrep og tvang. For noen var interessen for sex mer begrenset, og fokuset i livet lå på andre områder, mens andre igjen var besatte og avhengige av sex. Noen kom med mange forskjellige seksuelle erfaringer, andre med liten eller ingen erfaring, bortsett fra sin egen seksualitet. Og foran tavla sto jeg, en etter hvert stadig mer middelaldrende mann som hadde sin ungdomstid på 1970-tallet, og som hadde vært gift med samme kvinne siden august 1982. Med andre ord en håpløs situasjon – eller hva?

Likevel gjorde jeg den samme erfaringen hvert år – vi fikk kontakt. Det var mulig å forstå hverandre i tilstrekkelig høy grad.

Egentlig visste jeg det fra før. Jeg har hatt det privilegium å lese tekster av mange forskjellige mennesker, fra mange forskjellige kulturer og fra mange forskjellige tidsepoker, og jeg vet at det går an å bygge bro over alle disse avstandene som skiller meg fra dem. Jeg sier ikke at det er enkelt. Det er mange muligheter til å misforstå på veien. Det jeg sier, er at kommunikasjon er mulig. Det er derfor vi fortsetter å studere tenkere som Buddha fra India på 800-tallet før Kristus, Platon fra Hellas på 400-tallet før Kristus og Jesus fra Israel på 30-tallet. Det er derfor vi prøver å forstå oss på seksuelle villstyringer og eventyrere som Casanova fra Italia og marki de Sade fra Frankrike på det omveltende 1700-tallet. Det er derfor vi studerer hva psykologer på 1900-tallet har sagt om sex, som Sigmund Freud fra Østerrike eller amerikanske forskere som Masters & Johnson og Alfred Kinsey. Vi er ofte uenige med dem, men vi mener at vi faktisk kan forstå hva de sier.

Når vi møter et annet menneske, er det ikke en UFO vi møter. Det er nettopp et annet menneske, og dermed deler vi den menneskelige eksistensens grunnvilkår. Vi er mennesker på samme planet, og inni oss har vi til tross for alle ulikheter våre kontaktpunkter. Derfor er det meningsfullt å snakke med hverandre.

Jeg vet ikke hvem du er som leser, hvilken bagasje du har, eller hva du har som utgangspunkter i livet. Men jeg vet at vi har menneskeligheten vår felles, og at vi derfor kan føre en dialog med hverandre. Lengselen etter kjærlighet deler vi, eller hva?

Mitt perspektiv er uunngåelig mannens perspektiv. Mannlig seksualitet er den eneste formen for seksualitet jeg kjenner fra innsiden. Den kjenner jeg til gjengjeld ganske godt! Kvinnelig seksualitet kjenner jeg naturligvis også til, men på en annen måte.

Den amerikanske forfatteren Carl Sandburg har sagt: *I meg bor*

en ørn som vil sveve høyt i sky, og en flodhest som vil velte seg i gjørma. Sex er altfor vakkert og viktig, for sårbart og skjørt og samtidig for komplisert og destruktivt til at det skal være et område i livet vi lar hvile i skyggen, og slutter å reflektere over. Som de berømte ordene til Sokrates lyder: *Det ureflekterte livet er ikke verdt å leve.*

Under skriveprosessen har jeg hatt en dobbel målgruppe. Jeg håper boka vil hjelpe deg som allerede har et kristent livssyn til å få en dypere forståelse både av kulturen vi har rundt oss, og av Guds tanke med kroppen og seksualiteten. Samtidig håper jeg at du som ikke er kristen, og er nysgjerrig på hva kristen tro sier – eller kanskje bare vil forstå din egen kulturs historie – vil ha nytte av det jeg skriver. Kristen tro er jo tross alt en grunnleggende tanke- retning i den vestlige kulturen, selv om den i dag er en retning vi har valgt å stenge ute og gjøre opprør mot.

Boka du holder i hånden, er en apologetikk for sex. Ordet ‘apologetikk’ kommer fra det greske ordet *apologia*, som betyr for- svar. Min definisjon av apologetikk er: *forklare og forsvare* – forklare innholdet og forsvare sannhetsgraden i en bestemt overbevisning. I dette tilfellet dreier det seg om den kristne troen. Målet er altså å forklare det kristne synet på sex – hva det innebærer – og å argumentere for sannheten i dette – vise hvilke grunner som fins for å se på det som godt og sant.

Strukturen er enkel. Del 1 er en samtidsanalyse, der jeg beskri- ver den seksuelle revolusjonen vår kultur har vært gjennom, hva som er revolusjonens historiske røtter og hvilke konsekvenser den har fått. En utfordring ved dette arbeidet har vært hvor åpent jeg skal skrive om det. Visse ting vil det være riktig å overse isteden- for å trekke fram i lyset og eksponere for alle. Når tabloidavisene har overskrifter som roper ut: «Så lett er det å finne oppskrifter på nettet på å lage bomber» – og dermed viser mennesker veien til informasjon om hvordan de selv kan lage bomber – kan jo de

som er tilhengere av lov og rett, tenke at det hadde vært bedre å tie i hjel det faktum at det fins bombeoppskrifter på nettet. Det nye testamentet sier dessuten om seksuell umoral at «slikt sømmer seg ikke for hellige»,¹ og det skulle vel indikere at taushet bør være vår strategi? Nei, det Paulus snakker om, er at vi som kristne ikke skal *leve* i seksuell umoral, eller i vår tale *trivialisere* den. Men han lukker ikke døra for en kristen kulturanalyse.

Når det gjelder den seksuelle revolusjonen, har den gjennomsyret kulturen vår på en slik måte at konsekvensene allerede er åpenbare. For en yngre, digital generasjon er den en del av hverdagslivet. Derfor er ingen tjent med at den kristne kirken forholder seg taus. Og derfor har jeg valgt å skrive så åpent og direkte som mulig.

Del 2 er bokas kjerne, og består av en presentasjon av det kristne synet på kropp, kjærlighet og seksualitet.

Del 3 stiller en rekke konkrete oppfølgingsspørsmål og diskuterer de viktigste innvendingene vår kultur retter mot det kristne synet på seksualitet.

Bokas argumenter er kumulative, det vil si økende eller *opp-hopende*. Det betyr at det er den samlede tyngden av argumenter og resonnementer som har overbevist meg. Selvfølgelig skal hvert enkelt argument tas opp til vurdering, men det er det helhetlige bildet som er bokas poeng. Det handler om å sammenlikne og vurdere to forskjellige perspektiver – den seksuelle revolusjonen og den kristne troen – når det gjelder kjærlighet og seksualitet. Selvfølgelig kan kapitlene leses uavhengig av hverandre, og leseren kan nikke til noe og mumle misbilligende til noe annet, men det er først når han eller hun har lest boka helt ut, at det er mulig å ta en velbegrunnet stilling til den. I innledningen til boka om treenigheten sier Augustin noen ord jeg gjerne gjør til mine:

Kjære leser! Når du er sikker på noe, slik som jeg, så bli med meg. Når du tviler, så søk sammen med meg. Når du skjønner at du har kommet på avveier, så kom tilbake til meg. Og hvis jeg har kommet på avveier, så kall meg tilbake til deg. Slik kan vi vandre kjærlighetens vei sammen, mens vi lar ferden gå mot ham om hvem det sies: «Søk alltid hans ansikt.»²

Mitt perspektiv hviler på to «åpenbaringer». Hvis jeg får si det teologisk, så bygger det på den *allmenne åpenbaringen* og den *spesielle åpenbaringen*. Hva betyr det?

På vanlig språk innebærer det at jeg som utgangspunkt har vår felles virkelighet, den vi alle deler som mennesker. Det gjelder både den ytre, fysiske virkeligheten rundt oss og den indre virkeligheten for oss selv som mennesker. Jeg vil altså ta sansene, fornuften, samvittigheten og den menneskelige erfaringen på alvor. Dette er den *allmenne åpenbaringen*. Samtidig vil jeg lytte til bibeltekstene – som utgjør den visdommen alle kristne tradisjoner har felles – og ta veiledningen der på alvor. Som kristne ser vi på Bibelen som kommunikasjon fra Skaperen til oss som skapte vesener. Gud har åpenbart seg for spesielle mennesker, på spesielle tidspunkter og på spesielle steder, derav uttrykket den *spesielle åpenbaringen*. I både handling og ord har han vist mer av hvem han er og hva han vil, mer enn det som er mulig for oss å avkode fra naturen.

Kristen tro er ikke blind autoritetstro. Vi kan forvente at den allmenne åpenbaringen (skapelsen) og den spesielle åpenbaringen (Skriften) er i harmoni med hverandre. Den Gud som har skapt verden og mennesket, er den samme Gud som har åpenbart seg i historien, og gitt oss Bibelen. Kristne forventer derfor å finne harmoni mellom «the world and the Word», mellom skapelsen og Skriften. Derfor er det alltid legitimt å spørre «Hvorfor?» i kristen tro. Dessverre har ikke dette alltid blitt praktisert blant kristne.

Khloe Kardashian, et av medlemmene av den nå verdensberømte dokusåpefamilien, har sagt: *Jeg gikk på en katolsk skole, og de sa bare at vi ikke skulle ha sex, men de forklarte aldri hvorfor.* Det samme kan mange med en protestantisk bakgrunn vitne om. Det er like usunt og ubibelsk samme hvor det forekommer.

Noen har spøkefullt sagt: «Jeg gjør det stemmene i underbuksa ber meg om å gjøre.» Det kan vi le av, men neppe bygge et lykkelig liv på – for ikke å snakke om en sunn kultur. Vi må lytte til flere stemmer, og vi trenger en åpen og inntrengende samtale om synet på sex. Skjønt og skittent blandes sammen i menneskelig seksualitet. Kjærlighet og egoisme ligger sjelden nærmere hverandre enn på dette området. Derfor må vi snakke med hverandre om sex.

For at en slik samtale skal bli meningsfull, må vi ta et oppgjør med vår samtids banale forståelse av kjærlighet som aksept – altså at å elske noen betyr å godta alt de sier eller gjør. Det har veldig lite med kjærlighet å gjøre! Å vise kjærlighet er å bry seg om og engasjere seg i en annen person. Det innebærer at man tar den personen på alvor, og av den grunn ikke bare godtar og er enig i alt. Isteden stiller man spørsmål til og utfordrer den andre personen hvis denne er på feil spor. Å bare jatte med er ikke kjærlighet, det er å trivialisere menneskelivet. Som Paulus sier om kjærligheten i Første Korinterbrev 13: «Den gleder seg ikke over urett, men har sin glede i sannheten.»³

Jeg har ikke noe behov for å *fordømme* noen. Målet mitt er å *bedømme* spørsmål som har med seksualitet å gjøre. Som kristen er jeg sterkt påvirket av fortellingen om den seksuelt kompromitterte kvinnen som blir slept fram for Jesus. Hans ord til sin tids skriftlærde og fariseere gjelder fremdeles: «Den av dere som er uten synd, kan kaste den første steinen på henne.»⁴ Det er rett og slett ikke mulig for meg å begynne å kaste steiner! Jesu ord til kvinnen gjelder også i dag: «Heller ikke jeg fordømmer deg. Gå

bort, og synd ikke mer fra nå av!»⁵ Det er i den ånden jeg vil føre en samtale med deg som leser.

Bokas tittel er hentet fra Første Mosebok kapittel 2 – en tekst som spiller en sentral rolle for argumentasjonen i boka. Der står det: «Begge var nakne, både mannen og kvinnen, og de skammet seg ikke for hverandre.»⁶ Slik begynner den kristne fortellingen om sex. I den fortellingen hører sex sammen med nakenhet og glede, men samtidig også med uforbeholden kjærlighet. Opprinnelig hadde jeg derfor tenkt å kalle boka «... og han elsket henne», etter en romantisk passasje i Det gamle testamentet. Det er et sitat fra den suggestive fortellingen om Isak, den etterlengtede sønnen til Abraham og Sara. Han var nå en voksen mann, men ensom og bedrøvet. Halvbroren Ismael var drevet bort fra familien, moren Sara var død, og Isak sørget dypt over henne. Og faren Abraham «var nå gammel og langt oppe i årene»⁷ og nærmet seg døden. Isak var tung til sinns og redd for hvordan det ville gå med ham. For at Isak ikke skulle være ensom når han døde, sendte Abraham i vei sin mest betrodde tjener for å finne en passende kone til sønnen.

Tjeneren legger i vei og treffer Rebekka, en ung kvinne med et uvanlig varmt hjerte. Hjemme går Isak og venter. Dager og uker går.

Ved kveldstid tok han en tur ut på marken. Han så opp, og der fikk han se noen kameler som nærmet seg. Rebekka så opp og fikk øye på Isak ... Han tok Rebekka til sin kone, og han elsket henne.⁸

Stefan Gustavsson

Östergarn på Gotland, sommeren 2019

Del I

Å forstå sin samtid

Alle er vi hyklere

ETIKK OG MORAL handler om et godt liv. Ordet *etikk* kommer fra gresk og ordet *moral* fra latin, og begge handler om det samme – rett og galt, godt og ondt.⁹

Jeg skriver dette samtidig som det ene sexovergrepet etter det andre blir rullet opp i land etter land innenfor den romersk-katolske kirken. Den institusjonen som mer enn noen annen har stått for et tydelig og strengt syn på seksualmoral, har altfor mange representanter som ikke har levd etter egen lære. Fordømmelse av handlingene deres, og av hykleriet, høres fra alle hold.

Nå er det ikke bare innenfor den romersk-katolske kirken det blir oppdaget uregelmessigheter. Det gjelder også protestantiske kirker. Og det gjelder idrettslag, kulturforeninger, næringslivet og blant politikere og artister ... Overalt har mennesker forbrutt seg mot medmennesker og handlet i strid med egne idealer.

Her står vi overfor et stort problem når vi skal ta stilling til hva som er et godt liv, nemlig spørsmålet om vårt eget hykleri. Det er lett å rette pekefingeren mot den åpenbare ondskaben eller de åpenbart umoralske menneskene. Men hvis vi tenker etter, har også vi problemer med de fleste etiske prinsippene vi støtter. Samme hvor enkle og selvsagte de er i seg selv, har vi likevel mange ganger brutt dem. Slik sett er vi alle hyklere.

Ta for eksempel prinsippet «Du skal ikke lyve». De fleste er enige om at det er et riktig prinsipp. Likevel har vi alle løyet, enten det gjelder små hvite løgner eller store, nattsvarte usannheter. Betyr det at ingen av oss kan uttale oss om løgn og sannhet? At vi alle bør utestenges fra diskusjonen som hyklere? I så fall kommer all diskusjon om rett og galt til å forstumme.

Når det gjelder kristen seksualetikk er dette spesielt aktuelt, siden Jesus legger lista så høyt. I Bergprekenen snakker han ikke bare om de ytre handlingene, men også om hjertets innstilling:

Dere har hørt det er sagt: «Du skal ikke bryte ekteskapet.» Men jeg sier dere: Den som ser på en kvinne for å begjære henne, har allerede begått ekteskapsbrudd med henne i sitt hjerte.¹⁰

I et slikt lys begår vi alle ekteskapsbrudd. Gjør det oss til hyklere hvis vi sier noe om ekteskapets ukrenkelighet? Ikke nødvendigvis. Dette har nemlig en annen side. Spørsmålet om hykleri dreier seg ikke bare om hvorvidt vi har brutt et prinsipp vi selv står for – det har vi alle gjort – men om vi er ærlige om det vi har mislyktes med.

Ordet 'hykleri' kommer av det greske ordet *hypokrités*, som betyr skuespiller. Det sikter til det faktum at skuespillere i antikkens Hellas hadde masker for å vise hvilken rollefigur de representerte, og som var en annen enn de selv. Hykleri handler altså om å spille en rolle som ikke stemmer med den vi egentlig er.

Det er ikke hykleri å stå for et etisk prinsipp selv om du selv har brutt det. Nei, hykleri blir det når du står for et etisk prinsipp og lar prinsippet domme felle over andre menneskers liv, samtidig som du setter deg på uskyldens piedestall, selv om du har brutt det samme prinsippet.

Å være ufullkommen, å ha gjort noe galt, å ha syndet, betyr ikke automatisk at man er en hykler. Hvis vi ikke lever med masker

som skjuler vårt virkelige jeg, men isteden innrømmer våre feil og omvender oss fra dem, da er vi til tross for vår historie ikke hyklere. Syndere, ja, men ikke nødvendigvis hyklere.

Dette er en bok som er skrevet av en synder for andre syndere. Slik er det for øvrig med hele den kristne kirken. Som noen har sagt: Kirken er ikke et museum av helgener, den er et sykehus for syndere.

Spriket mellom ideal og virkelighet

Alle etiske spørsmål stiller oss overfor spriket mellom ideal og virkelighet. Viktige idealer, som å snakke sant eller elske sin neste som seg selv, står jo ikke alltid i stil med det som skjer i virkeligheten. Det er alltid et sprik – stort eller lite – mellom de store prinsippene og den menneskelige virkeligheten. Det gjelder ikke minst når vi snakker om seksualitet. Derfor er det svært viktig å tenke gjennom hvordan vi forholder oss til dette uunngåelige spriket.

Blant kristne kan vi se tre forskjellige grunnholdninger til spriket mellom ideal og virkelighet på seksualitetens område.

Den første holdningen er å *senke idealene så de nærmer seg virkeligheten*. Dette er kjennetegnet på den liberale teologien som gradvis har tilpasset seksualetikken til trendene i kulturen. Dermed kan både Svenska kyrkan, Den norske kirke og Riksförbundet för sexuell upplysning (RFSU)/Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners och queeras rättigheter (RFSL) i mange spørsmål i dag gå hånd i hånd, noe de også bokstavelig talt gjør i Pride-paradene. Kirkesamfunnene har ganske enkelt tilpasset mange av overbevisningene sine til samtiden. Etisk refleksjon vil da ikke i første rekke dreie seg om hvordan det burde være, men isteden speile hvordan det faktisk er. Dermed minskes på en enkel måte spriket mellom ideal og virkelighet, men samti-

dig undergraves forståelsen av etikken, av hva som er et godt liv.

Esther Kazen, pastor og generalsekretær i Sveriges Ekumeniska Kvinnoråd, og kanskje mest kjent som «feministpastoren», kan stå som et eksempel:

Jeg har like stor respekt for den som velger å vente med sex til bryllupsnatta, eller den som helt velger å avstå fra sex, som for den som velger å være samboer, eller har sex med noen uten å ønske å dele livet med vedkommende. Jeg tror ikke alle har godt av tilfeldig sex, men jeg tror heller ikke at alle har godt av å vente lenge med sex. Det fins ingen åpenbar praksis som gir en garanti for et godt sexliv, vi mennesker trenger forskjellige ting. Men jeg unner alle nettopp et GODT sexliv. Altså en sexpraksis som er sunn og herlig – og det kan være forskjellig fra person til person.¹¹

Den andre holdningen er å *skjule spriket ved hykleri og hardhet*. Dette har vært den tradisjonelle holdningen i frikirken, og også i andre mer bibeltro og teologisk konservative sammenhenger. Her opprettholdes idealene i læren, men de relateres altfor sjelden til den faktiske virkeligheten. Det viktige er å ikke bli avslørt, men å kunne vise til en fortreffelig fasade. Hvis fasaden slår sprekker, er det krise; da blir man møtt av hardhet og fordømmelse. I verste fall blir man forvist fra fellesskapet.

Beskrivelsene over er selvsagt overdrevet for å få fram en kontrast, men de gjenspeiler likevel to forskjellige måter å forholde seg på som ikke er på linje med kjernen i den kristne troen.

Den tredje holdningen er å møte virkeligheten ut fra *evangeliets nåde og kraft*. Jesus senker ikke de etiske kravene, snarere tvert imot. Han setter dem på spissen. Ingen steder går Jesus på akkord med Guds mening med mennesket, eller lar våre fordervede forhold

omdefinere hva som er godt og sant. Han lukker heller ikke øynene for virkeligheten og hvordan synden infiltrerer menneskets liv. Isteden møter han mennesker med kjærlighet og barmhjertighet, og tilbyr tilgivelse og en ny start for hver den som erkjenner sin synd og omvender seg fra den. Evangeliet er gode nyheter – det greske ordet *euangélion* betyr nettopp gode nyheter – siden det verken jukser med idealene eller åpner for hykleri.

Evangeliet er løsningen på spriket mellom ideal og virkelighet. Det handler om Guds nåde – tilgivelse – som frigjør oss fra historien vår, og det handler om Guds kraft – forandring – som fører oss mot en framtid som er i stadig større harmoni med idealene. Evangeliet er derfor et håpets budskap. Vi kan ta av oss maskene og være ærlige om hvordan livet har blitt, siden det fins tilgivelse og en vei til forandring.

Til deg som leser denne boka, vil jeg si: Du er elsket av Gud! Han har skapt deg og vil at du skal være til. Uansett hva slags historie du har, og uansett hvem du er, så er Guds kjærlighet der for deg. Han vil deg vel. Han vil gjøre deg godt og velsigne deg. Han er den som kan tilgi og forandre deg. Lytt til hans stemme.

Hva betyr Jesu ord «Døm ikke»?

Et av de Jesu ord som er mest kjent i vår tid, er nok «Døm ikke, for at dere ikke skal bli dømt!»¹² Oppfordringen til ikke å dømme har satt dype spor i populærkulturen. Vi vet hvordan et godt menneske bør reagere når det står overfor vanskelige moralske valg, nemlig: «Hvilken rett har jeg til å dømme?»

Det fins noen gode motiver bak den innstillingen, som for eksempel å gi frihet til andre mennesker, og vise ydmykhet overfor egne muligheter til å gjøre de rette moralske valgene når det gjelder komplekse spørsmål. Men resultatet er ofte en overdreven

relativisme som verken er mulig å bruke konsekvent (tenk på alle fordømmelsene som fulgte i kjølvannet av #metoo), eller har noe som helst å gjøre med hva Jesus mente.¹³

Slik lyder Jesu ord i Matteus 7:

Døm ikke, for at dere ikke skal bli dømt! Etter dommen dere dømmer med, skal dere selv få dom, og i samme mål som dere selv måler opp med, skal det også måles opp til dere. Hvorfor ser du flisen i din brors øye, men bjelken i ditt eget øye legger du ikke merke til? Eller hvordan kan du si til din bror: «La meg ta flisen ut av øyet ditt» når det er en bjelke i ditt eget øye? Din hykler! Ta først bjelken ut av ditt eget øye! Da vil du se klart nok til å ta flisen ut av øyet til din bror.¹⁴

Poenget til Jesus kan ikke være at vi skal slutte å foreta etiske vurderinger av hva som er rett og galt. Gjennom hele Bergprekenen, som dette sitatet er hentet fra, snakker Jesus selv om rett og galt. Det gjelder for øvrig all hans lære i evangeliene. Det er åpenbart at det er forskjell mellom rett og galt, og at vi åpent må snakke om den forskjellen.

Hvordan skal vi da forstå Jesu ord om ikke å dømme?

La meg først minne om forskjellen mellom å bedømme en handling og fordømme en person. Det er to helt forskjellige ting, det pleier de fleste å være enige i. Samtidig er det nettopp her det blir kinkig. Hvis en handling blir bedømt og konklusjonen er at handlingen må fordømmes, det vil si avvises som moralsk feil, hva skjer da hvis jeg er en av dem som har utført handlingen? Det vil jo si at jeg som person også må fordømmes, eller hva? Logikken i vår kultur blir da å si: Den enkleste måten å unngå at en person fordømmes på, er å unngå at handlingene våre bedømmes.

Kristen tro viser en annen vei. Vi er ikke bare handlingene våre. Vi er først og fremst personer som er skapt og elsket av Gud. En feil handling betyr ikke at vi er fordømt som personer, det betyr bare at vi har gjort noe galt. Det i sin tur får konsekvenser i form av en gjeld til Gud og mennesker, som vi må gjøre noe med, nemlig ydmyke oss, omvende oss fra, be om tilgivelse og begynne på en ny vei. Men det betyr ikke at vi har mistet vår verdi som mennesker, eller at vi er fordømt som personer.

I kristen tro er det en selvfølge både å bedømme handlinger og vise en vei til befrielse fra de feilaktige handlingenes konsekvenser.

Tilbake til Bergprekenen. Hva er det Jesus snakker om når han sier: «Døm ikke»? Det Jesus advarer mot, er *hyklery*, noe som går fram av hans uttrykkelige anklage i vers 7 – «hykler» – og av hans to motiveringer for *hvorfor* vi ikke skal dømme. Den første lyder: «Etter dommen dere dømmer med, skal dere selv få dom, og i samme mål som dere selv måler opp med, skal det også måles opp til dere.» Jesus minner oss på den store dommen, når det er vi som skal vurderes ut fra de prinsippene vi i dag bruker for å anklage andre mennesker. Lever vi opp til det vi krever av andre? Svaret på det spørsmålet er som oftest nei. Det fører oss videre til den andre motiveringen, som stilles som et spørsmål: «Hvorfor ser du flisen i din brors øye, men bjelken i ditt eget øye legger du ikke merke til?» Det er lett å slå ned på andres svakheter og andres synd, samtidig som du minimerer og unnskylder din egen. Jesus retter søkelyset bort fra andre menneskers liv og begynner å belyse *mitt* liv!

Den andre motiveringen kommer fra bildet å ha en bjelke i øyet. Det er jo hyklery å bli opprørt over andres fliser når du selv går rundt med en bjelke i øyet! Det Jesus kritiserer, er hyklery og selvgodhet.

Med en bjelke i øyet får vi også problemer med å se den andre

personen på riktig måte. Vedkommende vil overskygges av bjelken vår. Hva vet vi om dette menneskets kamp og bekymringer, eller om bakgrunnen for en viss handling eller en viss livsstil? Med en bjelke i øyet blir vi blinde for mennesket og ser bare det etiske prinsippet. Da får vi etikk uten empati, og moral uten medfølelse.

Konklusjonen på dette er likevel ikke at Jesus vil hindre den etiske refleksjonen blant disiplene sine. Heller ikke at de aldri får snakke med hverandre om hva som er rett og galt. Han avslutter jo med å si: «Ta først bjelken ut av ditt eget øye! Da vil du se klart nok til å ta flisen ut av øyet til din bror.» Et annet sted sier han rett ut: «Dersom din bror gjør en synd, så tal ham til rette, og hvis han angrer, så tilgi ham.»¹⁵ Paulus snakker om at vi både skal «formane og vise til rette».¹⁶

Vi må lære oss å føre samtaler om seksualitet i lys av Jesus. Det betyr å legge hardhet og hykleri til side, samtidig som vi tar sannheten om Guds vilje på alvor.

Men er det umaken verdt?

Jeg har hørt innvendingen så altfor ofte: Folk lever ikke etter etiske regler, særlig ikke når det gjelder sex. De bestemmer snarere reglene underveis, og drives mye mer av følelser og hvilke konkrete muligheter som byr seg, enn å følge et etisk system eller et regelverk. Det nytter ikke å belære mennesker på et område der de uansett kommer til å improvisere.

Det stemmer at sex i dag er et område med fri improvisasjon. Og det stemmer at mennesker aldri kommer til å følge en anbefalt seksuell livsstil på en konsekvent måte. Likevel er jeg ikke enig i innvendingen, og det av to grunner. For det første gjelder dette like mye alle andre etiske områder også. Vi prediker at vi ikke skal drepe, stjele og lyve – selv om vi vet at disse handlingene fortsatt

vil bli utført. Men ved å snakke om etikk og moral demper vi utbredelsen av gale handlinger, og kan begynne å bevege oss i en riktigere retning, med en dypere forståelse av konsekvensene av de ulike handlingene. At det ikke blir fred overalt på jorda, betyr ikke at vi skal slutte å kjempe for fred! For det andre: Er det virkelig sunt at sex er et område der personlige valg og fri improvisasjon rå, og der det etiske perspektivet er fraværende? Neppe. Kapittel 4 til 8, som handler om den seksuelle revolusjonen, viser at det ikke er tilfelle. Nettopp fordi vi ikke av oss selv lever i tråd med det gode, må vi snakke om det gode, om hva som er et godt menneskeliv. Vi må rett og slett gjenerobre dydene.